II

*(Актове, приети по силата на договорите за ЕО/Евратом, чието публикуване не е задължително)*

# РЕШЕНИЯ

# КОМИСИЯ

## РЕШЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

**от 29 октомври 2007 година**

**за освобождаване на производството и продажбата на електроенергия в Швеция от прилагането на Директива 2004/17/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 31 март 2004 година относно координиране на процедурите за възлагане на обществени поръчки от възложители, извършващи дейност във водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги**

*(нотифицирано под номер C(2007) 5197)*

**(само текстът на шведски език е автентичен)**

**(Текст от значение за ЕИП)**

(2007/706/ЕО)

КОМИСИЯТА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ,

като взе предвид Договора за създаването на Европейската общност,

като взе предвид Директива 2004/17/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 31 март 2004 г. относно координиране на процедурите за възлагане на обществени поръчки от възложители, извършващи дейност във водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги [1], и по-специално член 30, параграфи 4 и 6 от нея,

като взе предвид молбата, подадена от Кралство Швеция по електронната поща на 29 юни 2007 г.,

след консултация с Консултативния комитет за обществени поръчки,

като има предвид, че:

### I. **Факти**

(1) На 29 юни 2007 г. Швеция подаде по електронната поща молба до Комисията в съответствие с член 30, параграф 4 от Директива 2004/17/ЕО. Комисията поиска допълнителна информация с електронно писмо от 20 юли 2007 г., което след удължаване на първоначалния краен срок бе предадено от шведските власти с електронно писмо от 17 август 2007 г.

(2) Молбата, представена от Кралство Швеция, се отнася до производството и продажбата (на едро и дребно) на електроенергия.

(3) Молбата се придружава от заключенията на независимия национален компетентен орган Konkurrensverket (шведския компетентен орган по въпросите на конкуренцията), според които ще бъдат изпълнени условията за приложимост на член 30, параграф 1 от Директива 2004/17/ЕО.

### II. **Правна рамка**

(4) В член 30 от Директива 2004/17/ЕО се предвижда, че поръчките, предназначени да способстват за изпълнението на една от дейностите, за които се прилага директивата, не са предмет на същата директива, ако упражняваната в държавата-членка дейност е пряко изложена на конкуренция на пазари, до които достъпът не е ограничен. Наличието на пряка конкуренция се оценява въз основа на обективни критерии, като се отчитат характерните особености на засегнатия сектор. Достъпът се смята за неограничен, ако държавата-членка е изпълнила и прилага съответните разпоредби на общностното законодателство за частично или пълно отваряне на въпросния сектор. Въпросното законодателство е споменато в приложение XI към Директива 2004/17/ЕО, която по отношение на електроенергийния сектор съдържа

[1] ОВ L 134, 30.4.2004 г., стр. 1. Директива, последно изменена с Директива 2006/97/ЕО на Съвета (ОВ L 363, 20.12.2006 г., стр. 107).

позоваване на Директива 96/92/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 декември 1996 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия ([1]). Директива 96/92/ЕО бе заменена с Директива 2003/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2003 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за отмяна на Директива 96/92/ЕО ([2]), която изисква дори по-висока степен на отвореност на пазара.

(5) Швеция е въвела и прилага не само Директива 96/92/ЕО, но също и Директива 2003/54/ЕО, като избира пълното разделяне на собствеността при преносните мрежи и законово и функционално разделяне при електроразпределителните мрежи, с изключение на най-малките предприятия, които са освободени от изискването за функционално разделяне. В резултат на това и в съответствие с член 30, параграф 3, първа алинея достъпът до пазара не следва да се смята за ограничен.

(6) Прякото излагане на конкуренция следва да се оценява въз основа на различни показатели, нито един от които сам по себе си няма решаващо значение. По отношение на пазарите, засегнати от настоящото решение, пазарният дял на основните участници на даден пазар представлява критерий, който следва да се вземе предвид. Друг критерий е степента на концентрация на тези пазари. Като се имат предвид особеностите на въпросните пазари, следва да се вземат под внимание и други критерии, каквито са степента на ликвидност, функционирането на балансиращия пазар, ценовата конкуренция и съотношението на клиентите, сменящи доставчиците си.

(7) Настоящото решение не засяга прилагането на правилата на конкуренцията.

## III. **Оценка**

(8) Молбата, представена от Швеция, се отнася до производството, а също и до продажбата (на едро и дребно) на електроенергия.

(9) Пазарът на едро на електроенергия в Швеция е до голяма степен интегриран в енергийния пазар на скандинавските страни, който обхваща Дания, Норвегия, Швеция и Финландия. Той е съставен от пазар на двустранни сделки между производителите, от една страна, и доставчиците и промишлените предприятия, от друга, с частна скандинавска борса на електроенергията, носеща наименованието „Nord Pool“, която разполага със спотов (с незабавна доставка) и с форуърден (с доставка на по-късен етап) пазар. Това, както и понятието интегриран пазар „Nord Pool“ ([3]), показва, че е налице отчетливо развитие в посока към скандинавски регионален пазар на едро. Независимо от това тесните места в преноса на електроенергия понякога разделят скандинавския регион на шест географски обособени тарифни зони, една от които е Швеция. Швеция притежава пет главни свързващи електропроводни линии между своите мрежи и тези на други части от Европейското икономическо пространство (Западна Дания — Швеция, Източна Дания — Швеция, Швеция — Южна Норвегия, Швеция — Северна Норвегия и Швеция — Финландия). През 2005 г. най-натоварената от тези пет свързващи електропроводни линии бе претоварена през 52 % от времето, като най-слабо претоварена бе през 8 % от времето ([4]). Независимо от това такова претоварване се получаваше рядко върху петте свързващи електропроводни линии едновременно. Така, според шведските власти, Швеция е съставлявала напълно обособена тарифна зона, т.е. без връзка с която и да било друга тарифна зона, в течение на 0,5 % от времето през 2005 г. Освен това прегледът на броя на зоните, свързани с Швеция от 2001 г. насам, показва, че Швеция е била свързана към минимум 4 от общо 6-те други тарифни зони по онова време — тогава Норвегия е била разделена на три зони, противно на сегашните две, в 82,4 % от времето ([5]). В резултат на това и в съответствие с предишната практика на Комисията ([6]) въпросът за това, дали пазарът е национален или регионален, ще остане отворен, тъй като изводът от анализа си остава същият, независимо дали се основава на определение с по-тесен или по-широк обхват.

(10) Основно по същите причини при производството на електроенергия съществува също така ясно очертана тенденция към скандинавски регионален пазар, макар тесните места в преноса на електроенергия и ограниченият капацитет — от порядъка на 24 % от инсталираните производствени мощности в Швеция — на свързващите електропроводни линии между шведските мрежи и тези на други региони от Европейското икономическо пространство да са в състояние да доведат до временно ограничаване на пазара до територията на Швеция. И тук също въпросът за това, дали пазарът е национален или регионален, ще остане отворен, тъй като изводът от анализа си остава същият, независимо дали се основава на определение с по-тесен или по-широк обхват.

([1]) ОВ L 27, 30.1.1997 г., стр. 20.
([2]) ОВ L 176, 15.7.2003 г., стр. 37.
([3]) Вж. стр. 334, параграф A.2 5) от COM(2006) 851 окончателен от 10.1.2007 г.: Съобщение на Комисията: Проучване по силата на член 17 от Регламент (ЕО) № 1/2003 на европейските отрасли на газта и електроенергията, наричано по-долу „заключителен доклад“.
([4]) Вж. стр. 333, параграф A.1, таблица B от заключителния доклад.
([5]) Точка 28 от Дело COMP/M.3867 Vattenfall/Elsam и E2 Assets от 22.12.2005 г.
([6]) Вж. цитираното по-горе дело COMP/M.3867, точки 22—33, и Решение 2006/422/ЕО на Комисията от 19 юни 2006 г., с което се определя, че член 30, параграф 1 от Директива 2004/17/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно координиране на процедурите за възлагане на обществени поръчки от възложители, извършващи дейност във водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги, се прилага спрямо производството и продажбата на електроенергия във Финландия, с изключение на Аландските острови, ОВ L 168, 21.6.2006 г., стр. 33. Вж. също така в тази връзка заключителния доклад, стр. 334, параграф A.2.5.

(11) Както шведските власти потвърдиха това, пазарът на дребно покрива територията на Швеция, което се дължи, между другото, на различия в данъчното облагане, както и на правилата, свързани с отговорността за баланса между скандинавските страни. Освен това Konkurrensverket изрично заявява, че пазарът на дребно „е национален главно защото няколко пречки от технически и нормативен характер не дават възможност на крайния потребител да закупува електроенергия от брокери на електроенергия в други страни“.

(12) В съобщението си до Съвета и до Европейския парламент, озаглавено „Доклад относно напредъка при изграждането на вътрешния пазар на природен газ и електроенергия“ ([1]), наричан по-долу „докладът от 2005 г.“, Комисията заявява, че „много национални пазари показват висока степен на концентрация на промишлеността, което пречи на развитието на ефективна конкуренция“ ([2]). Ето защо тя смята, че по отношение на производството на електроенергия „показател за интензивността на конкуренцията на националните пазари е делът от общия пазар, който притежават трите най-големи производителя“ ([3]). Съгласно „техническото приложение“ ([4]) съвкупният пазарен дял на трите най-големи производителя от общото производство на скандинавския регион възлиза на 40 % ([5]), което представлява доста ниско ниво. Що се отнася до шведската територия, съвкупният пазарен дял на трите най-големи производителя, разбира се, е по-висок и възлиза на 86,7 % ([6]) през 2004 г. Независимо от това периодите, в течение на които шведският пазар е изолиран, бяха ограничени до 0,5 % от времето през 2005 г. ([7]). Ето защо през значителна част от годината върху шведския пазар се упражнява конкурентен натиск поради възможността да се внася електроенергия, произведена извън шведската територия, още повече че не се начислява никаква такса за пренос между скандинавските страни. Поради често ненатоварените връзки между Швеция и другите тарифни зони не е възможно да се инвестира в електроенергийния сектор на шведска територия, без да се държи сметка и за останалите производители, присъстващи на скандинавския пазар. Ето защо тези фактори е необходимо да се разглеждат като показател за пряко излагане на конкуренция на производствения пазар както по отношение на шведския национален пазар, така и по отношение на зараждащия се регионален пазар.

(13) Степента на концентрация също е добър показател за конкуренцията на пазара на едро на електроенергия, също както и степента на ликвидност. В регионален мащаб 42,82 % от потреблението на електроенергия в скандинавските страни през 2004—2005 г. се продаваше чрез Nord Pool Spot AS (частната скандинавска борса за електроенергия, описана в съображение 9) ([8]). Според заключителния доклад при този вид борса за електроенергия „концентрацията на производството намира […] пряк израз в доста стабилна *равностойна* ([9]) концентрация на обмена на електроенергия“ ([10]). По отношение на трите най-големи доставчика в скандинавския регион това представлява 40 % ([11]), което за регионален пазар представлява едно задоволително ниво. Що се отнася до шведския пазар, взет сам за себе си, съвкупният пазарен дял на трите най-големи субекта на пазара на едро, разбира се, е по-висок и възлиза на 86 % ([12]) през 2006 г. Необходимо е обаче да се наблегне на обстоятелството, че съществува конкуренция между трите големи и няколкото по-малки субекта на продажбите на едро на шведския пазар. Освен това, що се отнася до връзката със скандинавския регион, следва отново да се отбележи, че споменатите по-горе проблеми, свързани с тесните места (претоварване), не са постоянни, а само временни. Ето защо, в допълнение към конкуренцията във вътрешен план, често е налице външен конкурентен натиск върху шведския пазар поради възможността да се получава електроенергия, произведена извън шведската територия. Това е още повече валидно, тъй като Швеция е третият по-големина нетен вносител на електроенергия в ЕС, разглеждано като процентен дял от нейното вътрешно потребление ([13]), и тъй като не се начислява никаква такса за пренос между скандинавските страни. Освен това следва да се отбележи, че условията за конкуренция на пазара на едро на електроенергия също са силно повлияни от финансовите сделки с електроенергия в конкретната пазарна зона, които, изразени в търгувани количества чрез Nord Pool, съставляваха почти удвоения размер на употребените количества в скандинавските страни през 2005 г. ([14]) (и дори повече от петкратния размер на тези количества, ако се вземат под внимание и други определени сделки, като например преки или извънборсови продажби ([15]). В техническото приложение ([16]) едно такова равнище на ликвидност се смяташе за задоволително или, с други думи, като показател за доброто функциониране на пазара и за състоянието на конкуренцията на този пазар. Като се има предвид тясната взаимовръзка между шведския пазар на едро и скандинавския пазар, тази степен на ликвидност следва също да се разглежда като източник на конкурентен натиск върху шведския пазар. Заключителният доклад също отрежда на Nord Pool място след „най-ликвидните и ефикасни пазари на едро на електроенергия“ ([17]). Ето защо е необходимо тези фактори да се разглеждат като показатели за прякото излагане на конкуренция на пазара на едро както по отношение на шведския национален пазар, така и по отношение на зараждащия се регионален пазар.

(14) На фона на площта на страната броят на стопанските субекти на пазара на дребно е сравнително

([1]) COM(2005) 568 окончателен от 15.11.2005 г.
([2]) Доклад от 2005 г., стр. 2.
([3]) Вж. доклада от 2005 г., стр. 7.
([4]) Работен документ на службите на Комисията, техническо приложение към доклада от 2005 г., SEC(2005)1448.
([5]) Стр. 44, таблица 41 от техническото приложение.
([6]) Според заключителния доклад, приложение B, стр. 338.
([7]) Вж. съображение 9.
([8]) Заключителен доклад, стр. 126, параграф 380, таблица 16.
([9]) Шрифтът е курсивен за удобство при четене.
([10]) Стр. 141, параграф 424.
([11]) Стр. 44, таблица 4.1 от техническото приложение.
([12]) Според информацията, предоставена от шведските власти.
([13]) Заключителен доклад, стр. 112, параграф 319.
([14]) Заключителен доклад, стр. 127, параграф 383, таблица 17.
([15]) Заключителен доклад, стр. 127, параграф 383, таблица 17.
([16]) Стр. 44—45.
([17]) Стр. 193, параграф 581.

голям ([1]) (около 130 според шведските власти, като значителна част от тях предлагат услугите си в рамките на националната територия), също както и броят на компаниите, чийто пазарен дял надвишава 5 %. В края на 2004 г. съвкупният пазарен дял на трите най-големи компании по отношение на доставките за всички категории потребители (крупни промишлени потребители, малки и средни предприятия и много малки търговски клиенти и домакинства) е на задоволително ниско ниво, а именно 50 % ([2]). Съгласно предоставената от шведските власти информация съвкупният пазарен дял на трите най-големи компании на шведския пазар на дребно съставляваше 43 % от броя на клиентите през 2006 г. Имайки предвид тези фактори, се смята, че дейността е изложена на пряка конкуренция.

(15) Освен това функционирането на балансиращите пазари също следва да се разглежда като показател не само за производството, но и за пазарите на едро и дребно. Действително, „всеки участник на пазара, който не може лесно да приспособи своята производствена схема към особеностите на своите клиенти, рискува да бъде обременен с разликата между цената, на която операторът на преносната система (наричан по-долу ОПС) ще продава електроенергията на дисбаланса (разлика между прогнозирани и действителни количества), и цената, на която обратно ще изкупи излишната генерирана енергия. Тези цени могат да бъдат пряко наложени от регулатора върху ОПС или, като алтернатива, може да се използва пазарно установен механизъм, при който цената се определя чрез тръжните предложения на други производители с цел регулиране на тяхното производство във възходяща или низходяща посока […]. Сериозна трудност за малките участници на пазара възниква при наличие на риск от голяма разлика между покупната цена от ОПС и продажната цена. Това се случва в редица държави-членки и вероятно ще нанесе вреда на развитието на конкуренцията. Една значителна разлика в цените може да бъде признак за недостатъчно равнище на конкуренцията на балансиращия пазар, който може да бъде доминиран от само един или два главни производителя. Подобни проблеми допълнително се влошават, когато потребителите на мрежата не са в състояние да приспособят своите позиции близко до реалното време“ ([3]). В скандинавския регион съществува почти напълно интегриран балансиращ пазар по отношение на доставката на балансираща електроенергия и неговите основни характеристики — пазарно установено тарифиране, срокове за затваряне на всеки час, т.е. възможност за потребителите на мрежата да адаптират своята позиция на всеки час, и малка разлика между покупната цена от ОПС и продажната цена — са такива, че той трябва да се разглежда като показател за пряко излагане на конкуренция.

(16) Като се имат предвид характеристиките на конкретния продукт (електроенергия) и оскъдността или липсата на подходящи продукти или услуги, които да могат да го заменят, тарифната конкуренция и ценообразуването придобиват по-голямо значение при оценяването на състоянието на конкуренцията на пазарите на електроенергия. Броят на клиентите, които сменят своя доставчик, е показател за истинска тарифна конкуренция и по този начин непряко е „естествен показател за ефективността на конкуренцията. Ако малко клиенти сменят доставчика си, има вероятност да е налице проблем при функционирането на пазара, дори и да не трябва да се пренебрегва изгодата от възможността да се извърши предоговаряне с досегашния доставчик“ ([4]). Освен това „съществуването на регулирани цени за крайните потребители несъмнено е фактор от ключово значение за поведението на клиентите […]. Въпреки че запазването на проверките може да бъде оправдано в период на преход, същите ще доведат до все повече и повече изкривявания с приближаването на нуждата от инвестиции“ ([5]).

(17) Според един неотдавна приет документ на службите на Комисията ([6]) „смяната на доставчика е твърде разпространена на шведския пазар на дребно на електроенергия. Като цяло 54 % от клиентите са предоговорили договорите си или са сменили доставчика си след реформата на пазара на електроенергия през 1996 г. Като цяло се смята, че конкурирането за крайни клиенти работи добре“ ([7]). Освен това в Швеция не съществува контрол върху цените за крайните потребители ([8]). Това означава, че цените се определят от самите стопански субекти и не е нужно да бъдат одобрявани от който и да било орган преди прилагането им. Ето защо ситуацията в Швеция е задоволителна, що се отнася до смяната на доставчици и контрола върху цените за крайния потребител, и следва да се приеме за показател за пряко излагане на конкуренция.

([1]) За сравнение, в Обединеното кралство шест основни доставчика действат на пазара на домакинствата и няколко други компании — в сектора на потребителите на едро, вж. Решение 2007/141/ЕО на Комисията от 26 февруари 2007 г. за установяване, че член 30, параграф 1 от Директива 2004/17/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за координиране на процедурите за възлагане на обществени поръчки от възложители, извършващи дейност във водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги, се прилага към електроснабдяването и газоснабдяването в Англия, Шотландия и Уелс, ОВ L 62, 1.3.2007 г., стр. 23, докато броят на стопанските субекти на пазара на дребно във Финландия надхвърля 60 (вж. цитираното по-горе Решение 2006/422/ЕО).

([2]) Техническо приложение, стр. 45.

([3]) Техническо приложение, стр. 67—68.

([4]) Доклад от 2005 г., стр. 9.

([5]) Техническо приложение, стр. 17.

([6]) SEC(2006) 1709 от 10.1.2007 г. Придружаващ документ към Съобщение от Комисията до Съвета и до Европейския парламент: перспективи за вътрешния пазар на газ и електроенергия — доклад по прилагането, COM(2006) 841 окончателен и Съобщение от Комисията до Съвета и до Европейския парламент: перспективи за вътрешния пазар на газ и електроенергия, COM(2006) 841 окончателен. Тези документи ще бъдат наричани по-долу съответно „документ на службите на Комисията от 2007 г.“ и „съобщение от 2007 г.“.

([7]) Документ на службите на Комисията от 2007 г., стр. 158.

([8]) Техническо приложение, стр. 124.

IV. **Заключения**

(18) Предвид факторите, разгледани в съображения 8 и 17, условията за пряка конкуренция, изброени в член 30, параграф 1 от Директива 2004/17/ЕО, следва да се смятат за изпълнени по отношение на производството и продажбата (на едро и дребно) на електроенергия в Швеция.

(19) Освен това, тъй като условието за неограничен достъп до пазара се смята за изпълнено, Директива 2004/17/ЕО не следва да се прилага, когато възложителите на обществени поръчки възлагат поръчки, предназначени да способстват производството на електроенергия или продажбата (на едро и дребно) на електроенергия в Швеция, нито при организирането на конкурси за упражняване на такава дейност в Швеция.

(20) Настоящото решение се основава на правната и фактическата обстановка от юни до август 2007 г., видно от информацията, предоставена от Кралство Швеция, доклада за 2005 г. и техническото приложение към него, съобщението от 2007 г. и документа на службите на Комисията от 2007 г., както и от заключителния доклад. Настоящото решение може да бъде преразгледано, ако вследствие на съществени промени във фактическата или правната обстановка престанат да бъдат изпълнени условията за прилагането на член 30, параграф 1 от Директива 2004/17/ЕО,

ПРИЕ НАСТОЯЩОТО РЕШЕНИЕ:

*Член 1*

Директива 2004/17/ЕО не се прилага за поръчки, възложени от възложители на обществени поръчки и предназначени да способстват осъществяването на производство на електроенергия или продажба на електроенергия в Швеция.

*Член 2*

Адресат на настоящото решение е Кралство Швеция.

Съставено в Брюксел на 29 октомври 2007 година.

*За Комисията*

Charlie McCREEVY

*Член на Комисията*